

**Starptautisko un Eiropas Savienības tiesību jomas
2023./2024. akadēmiskā gada ziemas eksāmena
teorētiskās daļas jautājumu un praktiskās daļas
uzdevuma (kāzusa) vērtēšanas vadlīnijas**

Saturs

Teorētiskās daļas jautājumi	2
1. jautājums Starptautiskās privāttiesības.....	2
2. jautājums Starptautiskās publiskās tiesības.....	4
3. jautājums Eiropas Savienības tiesības	5
Praktiskās daļas uzdevums	8

Teorētiskās daļas jautājumi

1. jautājums Starptautiskās privāttiesības

Lai veicinātu tiesvedības iznākuma paredzamību un nodrošinātu juridisko noteiktību, Eiropas Savienība ir pieņēmusi pasākumus attiecībā uz tiesību aktiem, kas ir piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām.

1. Kurš tiesību avots un kā ES tiesībās raksturo jēdzienu “ārpuslīgumiskās saistības” (2 punkti)

Tiesību akts, kuru piemēro ārpuslīgumiskām saistībām civillietās un komercietās ir Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 864/2007 (2007. gada 11. jūlijs) par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām (Roma II).

Jēdziens “ārpuslīgumiska saistība” ir autonomas ES tiesību jēdziens, tāpēc tulkojams, vadoties no Roma II ietvertā skaidrojuma, tās sistēmas, mērķa un ES Tiesas prakses. Ar ārpuslīgumisku saistību ir jāsaprot jebkāda saistība, kas veidojusies bez pušu savstarpējas labprātīgas vienošanās. Saistības, ko puses nav brīvprātīgi uzņēmušās. Roma II attiecas uz kaitējumu, kas nav līgumsaistību pārkāpuma sekas, bet gan kaitējums no neatļautas rīcības tās visplašākajā nozīmē – darbības, bezdarbības, kas aizliegta ar likumu, kā arī netaisnas iedzīvošanās, neuzdotas lietvedības, pirms līguma sarunām.

Vērtēšana:

1 punkts	Minēta Roma II regula, kuru piemēro ārpuslīgumiskām saistībām civillietās un komercietās.
1 punkts	Paskaidrots ārpuslīgumisko saistību jēdziens, kas būtu jāsaprot kā jebkāda saistība, kas veidojusies bez pušu savstarpējas labprātīgas vienošanās.

2. Kāds ir primārais pamatprincips jurisdikcijas noteikšanai ārpuslīgumiskajās saistībās un kādi ir regulā ietvertie nosacījumi principa piemērošanai? (3 punkti) Atbildē iekļaut vismaz vienu piemēru.

Roma II 4.p (1): Tiesību akti, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām, kuras izriet no neatļautas darbības, ir tās valsts tiesību akti, kurā radies kaitējums, neatkarīgi no tā, kurā valstī iestājies notikums, kas radījis kaitējumu, un neatkarīgi no tā, kurā valstī vai kurās valstīs radušās netiešas minētā notikuma sekas.

Primārais pamatprincips jurisdikcijas noteikšanai ārpuslīgumiskajās saistībās ir nosakāms saskaņā ar Briseles Ibis regulu. Atbilstoši regulai, jurisdikcija ir tās valsts tiesai, kurā ir iestājies notikums, kas radījis kaitējumu.

Nosakot jurisdikciju strīda risināšanai ārpuslīgumiskās saistībās, papildus tiesa vērtē: 1) vai ir pārrobežu elements; 2) materiāltiesisko tvērumu - civiltiesiskā, komercietību joma; 3) temporālo tvērumu - ārpuslīgumiskās saistības rodas pēc regulas pieņemšanas brīža; 4) ģeogrāfisko tvērumu (kaitējuma rašanās vietu) - piemēro ES dalībvalstīs, izņemot Dāniju.

Vērtēšana:

1 punkts	Vispārīgi paskaidrots, ka primārais pamatprincips jurisdikcijas noteikšanai ārpuslīgumiskajās saistībās izriet no galvenā piesaistes faktora - kaitējuma rašanās vietas.
1 punkts	Students atsaucas uz Briseles Ibis regulu. Plašāk skaidroti principi jurisdikcijas noteikšanai ārpuslīgumiskajās saistībās.
1 punkts	Atbilde satur izvēstu skaidrojumu un ir papildināta ar piemēriem, punktu var piešķirt, ja students papildu skaidro piemērojamo tiesību noteikšanas principu.

3. Vai pusēm pēc kaitējuma nodarīšanas ir tiesības izvēlēties attiecināt uz ārpuslīgumiskajām attiecībām tiesību aktus pēc sava ieskata? Vai un kādi ir nosacījumi šādai izvēlei? Vai un kāda ir atšķirība pušu izvēles brīvības regulējumā noteikt piemērojamo likumu attiecībā uz ārpuslīgumiskajām saistībām salīdzinājumā ar regulējumu attiecībā uz līgumiskajām saistībām? (4 punkti). Atbildē iekļaut vismaz vienu piemēru.

Romas II 14.p (1): Puses var vienoties attiecināt uz ārpuslīgumiskām saistībām tiesību aktus pēc savas izvēles: savstarpēji vienojoties pēc notikuma, kas radījis kaitējumu; vai ja visas puses veic komercdarbību – arī ar vienošanos, kas brīvi apspriesta pirms notikuma, kas radījis kaitējumu.

Šādu vienošanos nevar slēgt par tiesību izvēli intelektuālā īpašuma un negodīgas konkurences tiesību pārkāpumu gadījumos.

Atšķirībā no Romas I regulas noteikumiem, kas dod priekšroku līdzēju izvēlētajām tiesībām, Romas II regulā šādas izvēles nav, izņemot 14. pantā paredzēto situāciju, kad puses jau pēc kaitējuma nodarīšanas var izvēlēties ārpuslīgumiskajām attiecībām piemērojamās tiesības, piemēram, ar mērķi novērst papildu tiesvedības izmaksas.

Vērtēšana:

1 punkts	Vispārīgi paskaidrots, ka pusēm pēc kaitējuma nodarījuma ir tiesības izvēlēties attiecināt uz ārpuslīgumiskajām attiecībām tiesību aktus pēc savas izvēles.
1 punkts	Plašāk paskaidrota pušu izvēles brīvība un minēti nosacījumi šādai izvēlei.
1 punkts	Paskaidrota atšķirība Roma II no Romas I regulas noteikumiem, kas līgumisko saistību gadījumā dod priekšroku līdzēju izvēlētajām tiesībām. Romas II regulā šāda izvēle nav, izņemot Regulas 14. p paredzēto situāciju.
1 punkts	Atbilde satur izvēstu skaidrojumu un ir papildināta ar piemēriem.

10.punktu (papildu punktu) var iegūt, ja students spēj plašāk paskaidrot jebkuru no jautājuma komponentēm, tajā skaitā spēj šo argumentāciju pamatot ar starptautisko un pārnacionālo tiesu judikatūru vai valstu praksi.

2. jautājums Starptautiskās publiskās tiesības

***Jus cogens* normas starptautiskajās publiskajās tiesībās.**

1. Paskaidrojiet *jus cogens* normas jēdzienu un miniet vismaz četrus šādu normu piemērus. (4 punkti)

Jus cogens (jeb starptautisko tiesību imperatīva norma) ir norma, kas ir pieņemta un atzīta starptautiskā valstu sabiedrībā kā norma, no kuras nav pieļaujama atkāpšanās (**1 punkts**) un kura var tikt izmainīta tikai ar pēctecīgu vispārējo starptautisko tiesību normu, kurai ir tāds pats raksturs. (**1 punkts**)

Vispārējo starptautisko tiesību imperatīvās normas atspoguļo un aizsargā starptautiskās sabiedrības pamatvērtības. Tās ir universāli piemērojamas un ir hierarhiski pārākas pār citām starptautisko tiesību normām. (**1 punkts**)

Par *jus cogens* ir atzīstami, piemēram: agresijas, noziegumu pret cilvēci, spīdzināšanas, genocīda, verdzības, rasu diskriminācijas vai bruņota spēka lietošanas aizliegumi. (**1 punkts, ja uzskaitīti četri piemēri**)

2. Kādas tiesiskās sekas iestāsies, ja starptautiska līguma norma būs pretēja *jus cogens* normai? Kādas būs tiesiskās sekas, ja *jus cogens* normai neatbildīs paražu norma, kura pati nav imperatīva? (2 punkti)

Vīnes Konvencijas par starptautisko līgumu tiesībām 53.pants nosaka, ka līgums nav spēkā, ja tā noslēgšanas brīdī tas neatbilst vispārējai starptautisko tiesību imperatīvai normai. Šāds līgums nav spēkā *ab initio*, t.i., no tā noslēgšanas brīža. (**1 punkts**)

Paražu tiesību norma, kurai nav imperatīva rakstura, nemaz nevar rasties, ja tā ir pretrunā ar pastāvošu imperatīvo normu. Savukārt, ja rodas jauna imperatīvā norma, tai pretēja paraža bez imperatīva rakstura beidz pastāvēt. (**1 punkts**)

3. Uzskaitiet, kādi ir trešo valstu (t.i., valstu, kas nav pārkāpumā cietušās, nedz arī pārkāpuma veicējas) pienākumi *jus cogens* normas smaga pārkāpuma gadījumā? (3 punkti)

Jus cogens normu smagu pārkāpumu gadījumā trešajām valstīm ir pienākums:

1. sadarbojas, lai ar likumīgiem līdzekļiem izbeigtu pārkāpumu; (**1 punkts**)
2. neatzīst par likumīgu situāciju, kas radusies *jus cogens* pārkāpuma rezultātā; (**1 punkts**)
3. nesniegt palīdzību vai atbalstu šādas situācijas uzturēšanā. (**1 punkts**)

10. (papildu) punktu piešķir, ja students spēj būtiski plašāk paskaidrot jebkuru no jautājuma komponentēm, tajā skaitā spēj padziļinātu argumentāciju pamatot ar judikatūru.

3. jautājums Eiropas Savienības tiesības

ES tiesību sistēmā šobrīd nav vienotas formālas konstitūcijas. Tās vietu ES ieņem vairāki tiesību avoti, ko ES Tiesa uzskata par ES konstitucionālo pamatu:

1. Nosauciet, kuri starptautiskie līgumi šobrīd veido ES konstitucionālo pamatu, un paskaidrojiet, kas ir šo līgumu puses! (3 punkti)

ES konstitucionālo pamatu veido vairāki līgumi, kuru puses ir ES dalībvalstis. Šobrīd šie līgumi saucas Līgums par Eiropas Savienību, Līgums par Eiropas Savienības darbību un Eiropas Atomenerģijas kopienas (EURATOM) dibināšanas līgums.

Pirmie no līgumiem dalībvalstu starpā ir noslēgti jau 20.gs. piecdesmitajos gados un laika gaitā tie ir būtiski mainījušies. Līdz ar apjomīgajiem grozījumiem, kādus līgumi laika gaitā piedzīvojuši, ir mainīti arī to nosaukumi. Tehniski pašlaik spēkā esošie trīs līgumi ir sākotnēji pieņemto līgumu grozītās redakcijas.

Tāpat ES konstitucionālajiem pamatiem pieskaitāma ES Pamattiesību harta, kas gan nav atsevišķs līgums, bet kurai ar LES 6. panta pirmo daļu ir noteikts tāds pats juridiskais spēks kā līgumiem.

Par kļūdainu tiek uzskatīta atbilde ar norādi vien uz līgumu grozījumiem (Lisabonas, Māstrihtas, Amsterdamas līgumi un tml.).

Vērtēšana:

0 punktu	Studentam nav zināšanu par komponentē ietverto jautājumu
1 punkts	Ir norādīts, ka ES darbības pamatu veido līgumi starp ES dalībvalstīm
1 punkts	Ir nosaukti Līgums par ES un Līgums par ES darbību (abi)
1 punkts	Ir nosaukts EURATOM līgums vai ir izvērstāks skaidrojums, piemēram, ir paskaidrotas Hartas atšķirības no trim līgumiem vai ir sīkāks paskaidrojums par dibināšanas līgumiem un grozījumu līgumiem.

2. Raksturojiet, kā laika gaitā ir mainījies ES Pamattiesību Hartas tiesiskais statuss un vai šobrīd tā arī ir pieskaitāma ES konstitucionālajiem pamatiem! (3 punkti)

Harta kā vienots dokuments tika apstiprināta 2000.gada Nicas starpvaldību konferences ietvaros. Lai gan tajā laikā Hartu par sev par saistošu atzina ES institūcijas (paziņojuma formā), tomēr faktiski līdz 2009. gadam Harta bija ir tikai deklaratīvs dokuments, kas deva vadlīnijas ES institūciju darbībai.

Būtiskas izmaiņas notika ar Lisabonas līguma spēkā stāšanos 2009. gada beigās. Ar Lisabonas līguma izdarītajiem grozījumiem Līgumā par ES tā 6. panta pirmajā daļā tika

noteikts, ka "*Hartai ir tāds pats juridiskais spēks kā Līgumiem*". Tādējādi Harta šobrīd ir daļa no ES konstitucionālajiem pamatiem.

Izvērstāks skaidrojums par ES Pamattiesību Hartas tiesisko statusu var ietvert komentāru, piemēram, par tās piemērošanas jomu.

Vērtēšana:

0 punktu	Studentam nav zināšanu par komponentē ietverto jautājumu
1 punkts	Ir norādīts, ka Harta šobrīd (ar Lisabonas līguma spēkā stāšanos) ir saistoša kā un ir pieskaitāma ES konstitucionālajiem pamatiem.
1 punkts	Ir norādīts, ka sākotnēji Harta ir bijusi deklaratīvs dokuments
1 punkts	Ir izvērstāks skaidrojums attiecībā uz Hartas šā brīža statusu vai vēsturi

3. Paskaidrojiet, kā ES Tiesa risina kolīziju starp ES konstitucionālo pamatu normu un dalībvalstu konstitūciju normām! Vai, pēc ES Tiesas domām, ES tiesību pārkums var apdraudēt dalībvalstu konstitucionālos pamatus? (3 punkti)

ES tiesībām ir priekšroka pret jebkura ranga nacionālajām tiesībām. Šādu nostāju EST apstiprina, piemēram, lietā *Internationale Handelsgesellschaft*, kurā EST atbild uz jautājumu, vai ES tiesībām ir priekšroka pār dalībvalsts konstitucionālajām pamattiesībām. EST secina, ka "*vienveidīga Kopienas tiesību iedarbība būtu ierobežota, ja Kopienas orgānu rīcības tiesiskums tiktu vērtēts pēc nacionālajām tiesībām. Šīs rīcības tiesiskums var tikt vērtēts tikai atbilstoši Kopienas tiesībām, jo pret šādām no Līguma izrietošām un līdz ar to no autonoma avota nākušām tiesībām to patstāvīguma dēļ nacionālas tiesības nevar būt ar priekšroku neatkarīgi no to veida, ja vien Kopienas tiesībām neatceļ to raksturu un ja neapstrīd Kopienas tiesisko pamatu. Tāpēc Kopienas rīcības pamatojuma vai tās iedarbība kādā dalībvalstī nevar tikt apšaubīta, apgalvojot, ka tiekot aizskartas no konstitūcijas izrietošās pamattiesības vai nacionālās konstitūcijas pamatprincipi.*" No EST teiktā ir skaidri redzams, ka EST ES tiesībām piedēvē absolūtu priekšroku pār jebkāda ranga dalībvalstu tiesībām.

Lai gan ES tiesību aktu pārkuma princips nosaka to prioritāti pār valstu tiesību aktiem, tostarp konstitucionālajiem noteikumiem, tas pēc būtības neapdraud dalībvalstu konstitucionālos pamatus. Piemēram, ES Tiesa ir atzinusi arī valstu konstitucionālās identitātes principu LES 4. panta 2. punktā, kā redzams Atzinuma 2/13 (ES pievienošanās ECTK), kur EST norādīja, ka "*ES tiesības ir jāinterpretē un valstu tiesības ir jāpielāgo tām tā, lai neapdraudētu dalībvalstu konstitucionālās struktūras un pamatvērtības*".

Atzinumā 2/13 (ES pievienošanās ECTK) EST skaidri atzīst dalībvalstu kopējās konstitucionālās tradīcijas. Tiesa norāda, ka "*ES ir valstu savienība, kas ir brīvi un brīvprātīgi apņēmušās ievērot kopīgas vērtības, kuras jo īpaši ietver demokrātijas un*

tiesiskuma principus". Tas nozīmē, ka ES pati balstās uz šiem kopīgajiem konstitucionālajām vērtībām, un tādēļ ES tiesību pārkums nevar apdraudēt nacionālus konstitucionālus pamatus.

Nemot vērā, ka jautājumā ir prasīta ES Tiesas nostāja, tad bāzes punkti netiek piešķirti par ES dalībvalstu konstitucionālo tiesu nostājas aprakstu, tomēr izvērsta šī jautājuma analīze var tikt ņemta vērā, piešķirot 10.(papildu) punktu.

Vērtēšana:

0 punktu	Studentam nav zināšanu par komponentē ietverto jautājumu
1 punkts	Ir norādīts, ka ES Tiesas nostāja ir, ka kolīziju gadījumā ES tiesības ir pārkāpas par jebkādam dalībvalstu tiesībām, tajā skaitā konstitūcijām
1 punkts	Ir paskaidrots, kāpēc, pēc ES Tiesas domām, ES tiesību pārkums nevar apdraudēt dalībvalstu konstitucionālos pamatus
1 punkts	Ir sniegts izvērstāks skaidrojums par jautājuma problemātiku

10. (papildu) punktu piešķir, ja students spēj būtiski plašāk paskaidrot jebkuru no jautājuma komponentēm, tajā skaitā spēj padziļinātu argumentāciju pamatot ar judikatūru.

Praktiskās daļas uzdevums

Laivutā reģistrēta SIA "Metālists" 2014. gadā noslēdza pirkuma-pārdevuma līgumu ar Krušijā (liela valsts Eiropā un Āzijā) reģistrētu sabiedrību "Stalgovmet" par armatūras stieņu iepirkšanu lielos apjomos uz desmit gadiem. Tālāk šo precis SIA "Metālists" pārdod Vācijā reģistrētai sabiedrībai "MetallDeu". Arī šis pirkuma-pārdevuma līgums tika noslēgts 2014. gadā uz desmit gadiem. Prece tiek piegādāta Laivutā, un "MetallDeu" ar savu transportu to saņem no SIA "Metālists" noliktavas. SIA "Metālists" un "MetallDeu" līgumā nav vienojušies par strīdu izšķiršanas veidu, vietu vai piemērojamām tiesībām.

Laivuta ir gan Eiropas Savienības (ES), gan Eiropas Padomes dalībvalsts, turklāt tā ir ratificējusi visus Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (ECTK) protokolus, kā arī ir pievienojusies ANO Konvencijai par starptautiskajiem preču pirkuma-pārdevuma līgumiem.

2022. gada februārī Krušija ieveda bruņotos spēkus kaimiņvalstī Unkairā un uzsāka militāru uzbrukumu. Publiskajā telpā Krušija uztur argumentāciju, ka tā nav uzsākusi karu, bet veic specoperāciju, lai demilitarizētu un denacizētu Unkairu, kā arī aizsargātu tikko atzītās jaunās 'valstis', kas atrodas Unkairas teritorijas divos apgabalos. Abas šīs teritorijas ir pasludinājušas neatkarību, taču to pastāvēšanu pasaules valstu starpā atzīst tikai Krušija. Tās abas ir oficiāli lūgušas Krušijas militāro palīdzību aizsardzībai no Unkairas.

Unkaira aicināja Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) Drošības padomi sasaukt ārkārtas sēdi, lai vērtētu notiekošo tās teritorijā. Savukārt Krušija vēstulē ANO Drošības Padomei, pamatojot savu bruņoto spēku ievešanu Unkairā, atsaucās uz ANO Statūtu 51. pantu, gan neprecizējot, vai tiek domāta individuālā vai kolektīvā paš aizsardzība. Krušijas militārās darbības tikmēr turpinājās un to rezultātā Unkairā tika iznīcinātas skolas, slimnīcas, vēstures objekti un kultūras mantojums, dzīvojamās mājas, slepkavoti civiliedzīvotāji. Unkairā pamatā ir pareizticīgo ticībai piederīgi iedzīvotāji, bet ir arī katoļu ticības mazākums. Smagākā kara darbība notika tieši katoļu apdzīvotajās vietās. ANO Drošības padomei, sanākot uz ārkārtas sēdi, neizdevās pieņemt lēmumu atbilstoši ANO Statūtu VII nodaļas noteikumiem vairāku Drošības padomes dalībvalstu veto dēļ. Savukārt ANO Ģenerālā asambleja savā ārkārtējā sesijā, kuru ANO Drošības Padomei izdevās sasaukt, pieņēma rezolūciju, kurā nosodīja Krušijas agresiju.

Arī Eiropas reģionālo starptautisko organizāciju līmenī Krušijas darbības tiek nosodītas. Līdz konflikta sākumam gan Krušija, gan Unkaira bija Eiropas Padomes dalībvalstis. Taču neilgu laiku pēc kara sākuma Krušija, protestējot pret citu valstu kritiku attiecībā uz tās rīcību, izstājās no Eiropas Padomes. Tomēr, neraugoties uz Krušijas izstāšanos no Eiropas Padomes, Unkaira nedēļu pirms Krušijas izstāšanās cēla prasību Eiropas Cilvēktiesību tiesā pret Krušiju par smagiem ECTK pārkāpumiem, prasot visupirms tiesai pieņemt lēmumu par ārkārtas pagaidu pasākumiem, ar kuriem tā uzliktu pienākumu Krušijai apturēt militārās darbības. Tiesa šādu lēmumu arī pieņēma. Eiropas Padomes Ministru komitejas rezolūcija noteica Krušijas izstāšanās no ECTK pārejas periodu, proti, tiek doti vairāki mēneši pirms tiek uzskatīts, ka tās dalība ECKT ir izbeigta.

Vairākas pasaules valstis, atsaucoties Unkairas lūgumam, sniedz tai plašu militāro un finansiālo atbalstu, kā arī ir noteikušas plašu sankciju klāstu Krušijas preču eksportam. Pret Krušiju noteikto ES sankciju klāsts aptver arī "Stalgovmet" ražoto produkciju, tādēļ "Stalgovmet" nevar piegādāt līgumā paredzētos armatūras stieņus SIA "Metālists". Ņemot vērā, ka neizdodas saņemt armatūras stieņus no "Stalgovmet", SIA "Metālists" savukārt nespēj pienācīgi izpildīt saistības pret vācu partneriem. SIA "Metālists" uzskata, ka saistību

neizpilde pret "MetallDeu" ir radusies tādu apstākļu dēļ, kas ir ārpus tās kontroles, tādējādi SIA "Metālists" ir atbrīvota no atbildības. "MetallDeu" nolemj vērsties tiesā pret SIA "Metālists" par saistību neizpildi.

Vērtēšana: par daļēju atbildi uz jautājumu piešķir 0.5 punktus, par pilnīgu – vienu punktu. Par visām komponentēm iegūtie punkti summējas. Ja kopējais punktu skaits beidzas ar „,5”, gala punktu skaitu noapaļo uz augšu.

Jautājumi

1. Kā jākvalificē Krušijas militārās darbības Unkairā un kurai starptautiskajai institūcijai ir primārā kompetence sniegt šādu kvalifikāciju? Kādā starptautisko tiesību dokumentā šī kompetence ir noteikta un kādi ir pamatnoteikumi tās īstenošanai? (1 punkts)

Krušija ir sākusi karu, proti, militāra spēka piemērošanu pret Unkairu, kas ir pretrunā ANO Statūtu 2.panta 4.punktam. Krušijas rīcība atbilst arī ANO Ģenerālās asamblējas 1974. gada rezolūcijas Nr.3314 1 un 2.pantā sniegtajai agresijas definīcijai. ANO DP ir ANO Statūtu VII nodaļā noteiktā primārā kompetence definēt šādu situāciju kā draudus pasaules mieram un drošībai. Taču, lai ANO DP varētu šādu kvalifikāciju sniegt, jānodrošina 9 valstu akcepts, no kurām neviena ANO DP pastāvīgā dalībvalsts nedrīkst uzlikt savu veto. Proti, pastāvīgās dalībvalstis var atturēties un tas netraucē rezolūcijas pieņemšanu atbilstoši Statūtu 27.panta noteikumiem. Līdz ar to var tikt iedarbināts kolektīvās drošības sistēmas mehānisms VII nodaļas ietvaros.

Students iegūst punktu, ja min ANO DP Statūtu 2.panta 4.punkta konceptu vai atbildē minētos un norāda uz DP primāro atbildību, ja neviena no pastāvīgajām DP dalībvalstīm neizmanto veto. Var likt puspunktu, ja neprot norādīt balsošanas problemātiku, bet kvalifikāciju un DP var nosaukt.

2. Kāds ir tiesiskais pamats ANO Ģenerālās Asamblējas rezolūcijai, kurā ir nosodīta Krušijas agresija? Kāda ir tās kompetence attiecībā uz šīm militārajām darbībām? (1 punkts)

Tiesiskais pamats tika radīts ANO ĢA rezolūcijā 377 V 'Vienoti mieram' gadījumos, kad ANO DP ir bloķēta un nevar pildīt savu primāro funkciju miera nodrošināšanā pasaulē. ANO ĢA ir kompetence atbilstoši Statūtu 11.panta 2.punktam diskutēt par visiem miera un drošības jautājumiem un pieņemt rekomendācijas.

Pilns punkts tiek piešķirts tad, ja students atceras 377 V rezolūciju (rezolūcijas numurs vai precīzs nosaukums netiek prasīts), spēj komentēt, ka ĢA pieslēdzas, kad DP ir bloķēta, jo ĢA ir plašāka kompetence. Puspunkts tiek piešķirts tad, ja students komentē vispārīgi, balstoties ANO Statūtu IV nodaļā.

3. Vai ANO Starptautiskā tiesa varētu skatīt strīdus saistībā ar Krušijas - Unkairas konfliktu? Ja jā, kādos aspektos un pie kādiem nosacījumiem? (1 punkts)

ANO Starptautiskā tiesa varētu skatīt strīdu saistībā ar kara aizlieguma pārkāpumiem pie noteikuma, ja abas konflikta puses ir akceptējušas tiesas jurisdikciju un ir iekļāvušas šādus

strīdus savā akceptā. Varētu būt arī specifiskā jurisdikcija, kas izriet no atsevišķām starptautiskām konvencijām. Proti, 1948. Genocīda aizlieguma konvencijas un Rasu diskriminācijas izskaušanas konvencijas, ja būtu pirmšķietams pamats, ka militārās darbības tiek veiktas ar tautas vai tautas grupas iznīcināšanas nodomu vai arī tiek slepkavoti civiliedzīvotāji pēc rases vai reliģiskās piederības. Ja strīds izriet no minēto konvenciju ievērošanas pārkāpuma, tad ir jāpārlicinās, ka abas puses ir ratificējušas šīs konvencijas. Visbeidzot Unkaira var rosināt ANO ĢA vērsties ar jautājumu ANO Starptautiskajā tiesā pēc konsultatīvā viedokļa par Krušijas veiktajiem starptautisko tiesību pārkāpumiem un atbildību.

Punkts ir piešķirams tad, ja nosauc vispārējās jurisdikcijas priekšnoteikumu un konvencijās balstītas jurisdikcijas iespēju. Puspunkts var tikt piešķirts, studentam sniedzot nepilnīgu atbildi bet, piemēram, tiek pieminēts kāds līdzīgs konflikts kā precedents.

4. Tā kā Krušija izstājās no Eiropas Padomes, vai Eiropas Cilvēktiesību tiesai šādā situācijā ir jurisdikcija skatīt Unkairas iesniegto sūdzību pret Krušiju, kas saistās ar cilvēktiesību pārkāpumiem kara darbību rezultātā? (1 punkts)

Tiesa var skatīt visas sūdzības, kas tai iesniegtas līdz brīdim, kad valsts beidz savu darbību mehānismā (1 punkts). Var pieminēt, ka problēmu sagādā tiesību uz taisnīgu lietas izskatīšanu ievērošana, jo Krušija nesniegs atbildes viedokļus, tās tiesnesis vairs nebūs tiesas sastāvā un spriedumu izpildei nebūs iespēju un jēgas.

5. Vai Krušija drīkst izmantot tiesības uz kolektīvo paš aizsardzību pēc tādu ‘valstu’ lūguma, kuras vienīgi tā ir atzinusi, taču neviena cita valsts tās starptautiski nav atzinusi? (1 punkts)

Krušijai šādu tiesību nav. Tiesības uz paš aizsardzību ir tikai valstij, kurai ir uzbrukts. Šī valsts var lūgt militāru atbalstu citām valstīm (0,5 punkti). Lai gan valstu tiesībsubjektība, saskaņā ar konstitutīvo teoriju, ir atkarīga no citu valstu atzīšanas, Krušijas atzītās ‘valstis’ nav valstis, jo Krušijas veiktā atzīšana pārkāpj Unkairas tiesības uz teritoriālo integritāti (0,5 punkti).

6. Ja Krušija uzskatītu, ka tai ir tiesības uz individuālo paš aizsardzību, vai tai būtu tiesības tās izmantot pirms pretinieks ir uzsācis uzbrukumu? Kādi ir iespējamie priekšnosacījumi šādu tiesību izmantošanai? (1 punkts)

Praksē tiek atzīts, ka uzbrukuma riskam ir jābūt iminentam (reālam), nenovēršamam, tādā, kurš neatstāj rīcības izvēli (0,5 punkti).

Šādu tiesību izmantošana ir ļoti problemātiska, jo ANO Statūtu 51.pants kā paš aizsardzības priekšnoteikumu definē bruņota uzbrukuma esamību konfliktā starp valstīm. Praksē gan Izraēla, gan Uganda un Ruanda ir izmantojušas šo argumentu savu kara darbību attaisnošanai attiecīgi Palestīnā un Kongo. Starptautiskā tiesa to būtībā ir noraidījusi. Konkrētajā gadījumā tiesības uz individuālu paš aizsardzību nav saskatāmas, jo no lietas apstākļiem neizriet, ka pastāvētu uzbrukuma Krušijai draudi (0,5 punkti).

Pilns punkts tiek piešķirts par to, ka tiek pareizi aprakstīti tiesību uz paš aizsardzību priekšnosacījumi, kā arī norādīts uz šādu tiesību izmantošanas problemātiku konkrētajā situācijā.

7. Kurai tiesai/tiesām ir jurisdikcija skatīt strīdu starp "MetallDeu" un SIA "Metālists"? (1 punkts)

Jurisdikcijas noteikšanai strīda izskatīšanai piemēro Briseles I bis regulu, jo izpildās tās piemērošanas tvērums (materiāltiesiskais, ģeogrāfiskais, temporālais). Atbilstoši regulas 7. panta pirmā punkta b) apakšpunkta pirmajam ievilkumam jurisdikcija ir tai tiesai, kur preces bija jāpiegādā (Laivuta). 0.5 punkts tiek piešķirts par regulas pieminēšanu, savukārt pilns punkts, ja papildus tiek pareizi identificēta tiesa.

8. Kādas tiesības piemērojamas strīdam starp SIA "Metālists" un "MetallDeu" pēc būtības? (1 punkts)

Lai noteiktu piemērojamas tiesības, ir jāpiemēro Romas I regula, jo izpildās tās piemērošanas tvērums (materiāltiesiskais, ģeogrāfiskais, temporālais). Saskaņā ar Romas I regulas 4. panta pirmā punkta a) apakšpunktu, ja puses nav vienojušās par piemērojamām tiesībām līgumam, piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā pārdevējam ir pastāvīgā mītnesvieta. Tātad minētajam līgumam piemēro Laivutas tiesības. Tomēr ņemot vērā to, ka Laivuta un Vācija ir CISG dalībvalstis, atbilstoši konvencijas 1. panta pirmās daļas pirmajam punktam līgumam piemēro CISG nosacījumus. CISG robežsavukārt tiek aizpildīti ar Laivutas tiesībām. 0.5 punkti tiek piešķirti par norādi uz Laivutas tiesībām, ar norādi, ka tas izriet no Romas I regulas, savukārt pilns punkts, ja papildus piemin arī CISG.

9. Ja prasība strīdā starp SIA "Metālists" un "MetallDeu" tiks iesniegta kādā no ES dalībvalsts tiesām, vai lietas izskatīšanas šīs valsts pirmās instances tiesā ietvaros ir iespējama/obligāta Eiropas Savienības Tiesas iesaiste lietas iztiesāšanā? (1 punkts)

ES Tiesas iesaiste ir iespējama caur LESD 267. pantā minēto prejudiciālo nolēmumu procedūru. Pirmās instances tiesām vēršanās ir tiesības, nevis pienākums. Punkts tiek piešķirts par tiesības/pienākums nošķiršanu. Puspunktu var piešķirt, ja netiek pareizi nošķirtas situācijas, kurās tiesai ir tiesības vai pienākums vērsties ES Tiesā, bet skaidrots kādēļ prejudiciālā nolēmuma procedūra šajā gadījumā vispār var būt aktuāla.

10. Ja prasība strīdā starp SIA "Metālists" un "MetallDeu" tiks iesniegta Eiropas Padomes dalībvalsts tiesā, vai lietas izskatīšanas šīs valsts pirmās instances tiesā ietvaros ir iespējama/obligāta Eiropas Cilvēktiesību tiesas iesaiste lietas iztiesāšanā? (1 punkts)

ECT tieša iesaiste lietas izskatīšanā pirmās instances tiesā nav iespējama (0,5 punkti). Savukārt ECTK 16. protokols par ECT konsultatīvajiem viedokļiem šajā gadījumā nebūs piemērojams, jo tas attiecas uz augstākās instances tiesām (vēl 0,5 punkti).